

***Гонтар Єлизавета Вячеславовна,
Даниленко Аліна Володимирівна***

студентки 4-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

**СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ
В ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ**

Конституція України закріплює право кожного суб'єкта будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень і протиправних посягань [1, с. 11]. На реалізацію даного принципу, законодавством України передбачено такий спосіб реалізації права на захист як звернення до третейського суду. Третейське судочинство являє собою альтернативну форму врегулювання господарських спорів поза зверненням до державних судових органів і має досить давню історію. Правова природа третейського розгляду полягає в тому, що дві сторони довіряють вирішення спору і винесення рішення третій особі (не задіяній у спорі). Істотна відмінність третейського розгляду справ від інших форм захисту суб'єктивних цивільних прав полягає у «відсутності держави» в механізмі прийняття рішення в соціально значущому спорі. Ю. Д. Притика визначає спеціальний статус третейського суду, як правозахисного органу, що є відмінним від поняття державного суду, в силу приватноправової природи інституту третейського розгляду, та як певного посередника при вирішенні спорів [4, с. 72]. Однак, не зважаючи на те, що їх юрисдикція є недержавною, здійснювати свою діяльність дані інститути не можуть без участі держави, принаймні, через те, що їх створення, порядок діяльності, повноваження визначаються виключно законом та неможливе поза межами держави [2, с. 214].

У сучасній доктрині права виділяють декілька форм втручання державних судових органів у діяльність третейського суду, зокрема: визначення компетенції господарського суду; визнання дійсності третейської (арбітражної) угоди; участь державних судів у формуванні складу третейського суду; вжиття забезпечувальних заходів; скасування рішень третейських судів; примусове виконання рішень третейських судів [3, с. 7].

Проаналізувавши вітчизняні нормативно-правові акти, які регулюють дане питання, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день участь державних судів у третейському розгляді справ в національній правовій системі зводиться лише до деяких з вищевказаних форм: визначення дійсності третейської угоди, скасування та примусове виконання рішень третейських судів. Дійсність угод встановлюється за допомогою розв'язання спору в порядку позовного провадження в суді.

Щодо двох інших форм, то вчені стверджують, що вони є проявом функції судового контролю, яка реалізується в межах господарського судочинства. Однак, дана теза не раз піддавалася критиці, що було пов'язано з різними підходами до визначення поняття судового контролю.

Особливістю є те, що рішення третейського суду не притаманна така ознака, як виключність, а саме рішення може бути предметом судового контролю. Договірний характер організації третейського розгляду, альтернативність державному судочинству у підході до форми розв'язання конфліктів передбачає виключення можливості застосування будь якого примусу при виконанні рішення по результатах розгляду справи. Примусове виконання можливе тільки під контролем держави за допомогою державного ж органу у випадку відмови відповідача виконати рішення третейського суду.

Третейські суди, у тому числі і ті, що постійно діють, не можуть видавати накази та інші виконавчі документи. Дане правило є імперативним і не може змінюватися ні в регламентах, ні в положеннях, ні в статутах і т.п. документах постійно діючих третейських судів, ні угодою сторін.

Сутність контрольної функції суду в цьому аспекті судової діяльності полягає в тому, що господарський суд є додатковим щабелем легітимізації рішення третейського суду. Законодавець визначає та підкреслює компетенцію саме держави, в питаннях щодо прийняття рішення про можливість примусового виконання рішення третейського суду Держава в особі компетентного суду як носія державної влади видає виконавчий документ, виконання ж його здійснює Державна виконавча служба тобто орган Міністерства юстиції.

Компетентний суд як орган державного контролю в даному випадку аналізує та дає оцінку відповідності рішення третейського суду законодавству України та його повноважності при вирішенні питання щодо зобов'язання спеціального органу, Державної виконавчої служби прийняти на виконання рішення третейського суду. При розгляді заяви про видачу виконавчого документа компетентний суд повинен витребувати справу з постійно діючого третейського суду, в якому зберігається справа, яка має бути направлена до компетентного суду протягом п'яти днів від дня надходження вимоги. У такому випадку строк вирішення заяви про видачу виконавчого документа продовжується до одного місяця. Тобто в законі наголошується, що суд саме розглядає справу, тобто вивчає питання щодо можливості видачі чи не видачі виконавчого документу, а не виконує формальну функцію з допуску до виконання.

Підсумовуючи вищенаведене можна зробити наступні висновки. Господарське судочинство у справах про оскарження рішень третейських судів та про їх примусове виконання є формою реалізації функції контролю з боку державних господарських судів за діяльністю органів

третейської юрисдикції з метою охорони прав і свобод учасників цих правовідносин та забезпечення режиму законності. З урахуванням вищевикладеного, вважаємо за потрібне доповнити Господарський процесуальний кодекс приписами, згідно з якими провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та у справах про їх примусове виконання має здійснюватись за правилами позовного провадження, з урахуванням особливостей, встановлених розділом XIV-1 даного кодексу.

Список використаних джерел

1. Конституція України : від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про третейські суди» : від 11.05.2004 р., № 1701-IV // ВВР України. – 2004. – № 35. – Ст. 412.
3. Курочкин С. А. Государственные суды в третейском разбирательстве и международном коммерческом арбитраже / С. А. Курочкин. М. Волтере Клувер, 2008. – 296 с.
4. Притика Ю. Д. Закон України «Про третейські суди» : науково-практичний коментар / Ю. Д. Притика. К.: Ін Юре, 2005. – 200 с.

Ключові слова: третейські суди, судовий контроль, компетенція господарського суду, третейська угода, альтернативне судочинство.

Науковий керівник: ас. Шинкар М. Л.

Курінний Олександр Олегович

студент 4-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

МЕДІАЦІЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

На теперішньому етапі розвитку людства існують різні підходи до вирішення спорів, які умовно можна розділити на дві категорії: 1) традиційні (вирішення спорів з позиції права шляхом застосування приписів законодавства та норм в спеціально створених судах) та нетрадиційні, які також іменуються альтернативними – такі способи розв'язання конфліктів, за яких спори вирішуються з позиції інтересів шляхом пошуків компромісних рішень та досягнення згоди між конфліктуючими сторонами завдяки зусиллям третьої, незалежної сторони). Враховуючи розроблені теоретичні надбання та практику, що склалася на сьогоднішній день, українські науковці виокремлюють три